

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 grudnia 2022 roku Sąd Rejonowy w Płocku w sprawie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w G. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością we W. o zapłatę w punkcie 1 oddalił powództwo w całości oraz w punkcie 2 przyznał (...) – kuratorowi pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością we W., wynagrodzenie w kwocie 1.440 zł powiększonej o należny podatek VAT, którą to kwotę nakazano wypłacić tymczasowo ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Płocku (wyrok – k.156, uzasadnienie – k.162-169).

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka zaskarżając go w całości i zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, to jest:

a) art. 130^{1a} §2 i 3 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, to jest niedoręczenie stronie zarządzenia o zwrocie pisma ze wskazaniem braku, który stał się podstawą zwrotu, co miało skutkować uniemożliwieniem powódce ponownego wniesienia pisma pozbawionego braków, bowiem wskutek niedoręczenia zarządzenia o zwrocie

nie otworzył się termin przewidziany w art. 130^{1a} §3 k.p.c. Według twierdzeń skarżącej Sąd miał zwrócić pismo przesyłką pocztową, bez uprzedniego (czy nawet jednoczesnego) doręczenia zarządzenia o zwrocie. Zarządzenie to miało nie zostać również doręczone za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, bowiem znajdujący się w zakładce „Doręczenia” dokument odebrany przez pełnomocnika powódki

w dniu 10 października 2022 roku o nazwie „Postanowienie z 26 września 2022 r. – zwrot pisma” w rzeczywistości miał zawierać postanowienie z dnia 3 sierpnia 2022 roku o stwierdzeniu utraty mocy wydanego w niniejszej sprawie nakazu zapłaty. Powyższe uchybienie Sądu w ocenie skarżącej doprowadziło do pozbawienia powódki obrony swoich praw, bowiem nie mogła ona złożyć pisma pozbawionego braków, skoro nie zostało jej doręczone stosowne zarządzenie;

b) art. 233 §1 k.p.c. poprzez niedokonanie przez Sąd I instancji wszechstronnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności dowodu w postaci dokumentu zmiany danych klienta, zgłoszonego przez pełnomocnika pozwanej spółki

M. K., upoważnionego do reprezentowania ówczesnego Prezesa Zarządu pozwanej spółki – P. S. z mocy pełnomocnictwa złożonego do akt sprawy. Według twierdzeń skarżącej na mocy dokumentu zmiany danych, pełnomocnik zaktualizował dane pozwanej, mianowicie adres siedziby

(al. (...) lok.(...), (...) W.) oraz adres korespondencyjny

(ul. (...), (...) Ż.). Sąd nie dostrzegając powyższego miał błędnie uznać, że adres na który wysłano wezwanie do zapłaty – ul. (...), (...) Ż. –

nie wynika ani z KRS, ani nie stanowi miejsca dystrybucji energii elektrycznej,

stąd powódka miała nie udowodnić, że doręczyła pozwanej faktury VAT oraz wezwania do zapłaty, w sytuacji gdy adres ten został podany przez samą pozwaną jako adres korespondencyjny;

c) art. 233 §1 k.p.c. poprzez niedokonanie przez Sąd I instancji wszechstronnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności dowodu w postaci dokumentu – potwierdzenia doręczenia wezwania do zapłaty w dniu 11 marca 2021 roku.

Skarżąca przypominała, że Sąd miał uznać, że powódka nie udowodniła, że wezwanie do zapłaty zostało doręczone na adres pozwanej do rąk osoby upoważnionej. Tymczasem w ocenie apelującej pozwana samodzielnie wskazała adres, pod którym doręczono wezwanie do zapłaty. Dodatkowo zdaniem skarżącej nieuzasadnionym było stwierdzenie Sądu I instancji o nieudowodnieniu doręczenia wezwania osobie upoważnionej, w świetle zasad doręczania przesyłek poleconych przez pracowników Poczty Polskiej. Powódka, jak każdy inny nadawca przesyłek poleconych,

nie ma bowiem wpływu na to, kto odbierze przesyłkę – czy uczyni to osobiście adresat, czy zastępczo inna osoba, o której mowa w art. 138 k.p.c. Niemniej jednak powódka działa w zaufaniu do pracowników Poczty Polskiej, którzy przesyłki polecone mają obowiązek doręczać zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Powódka wskazała, że nie może być obecnie obciążona ciężarem dowodu w zakresie udowodnienia kto odebrał przesyłkę z wezwaniem do zapłaty – istotnym jest sam fakt doręczenia pod właściwym adresem, a nie fakt osoby odbierającej pismo;

d) art. 233 §1 k.p.c. poprzez niedokonanie przez Sąd I instancji wszechstronnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie, w szczególności dowodów z dokumentów – wykazu dokonanej częściowej zapłaty za fakturę nr (...) z 31 grudnia 2019 roku oraz pisma pozwanej z 20 sierpnia 2020 roku, które potwierdzały otrzymanie faktur przez pozwaną pod adresem ul. (...), (...) Ż. oraz wiedzę pozwanej o zaległości w zapłacie, co potwierdza złożenie wniosku o rozłożenie płatności na raty. Zdaniem skarżącej właściwa ocena w/w dokumentów doprowadziłaby do konkluzji, że pozwana miała świadomość zadłużenia, oraz że otrzymywała faktury, skoro częściowo uiszczała należności

(apelacja – k.177-180).

Podnosząc powyższe zarzuty powódka wniosła o:

- 1) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania,
- 2) zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,
- 3) wyrażenie zgody na złożenie pisma datowanego na 22 sierpnia 2022 roku, które Sąd I instancji wadliwie zwrócił oraz o rozpoznanie w toku postępowania odwoławczego wniosków dowodowych w nim zawartych, wskazując przy tym, że na rozprawie w dniu 21 grudnia 2022 roku pełnomocnik powódki złożył zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c., a następnie uzupełnił to zastrzeżenie w piśmie z 27 grudnia 2022 roku, zwracając uwagę na uchybienie przepisom postępowania, tj. art. 227 k.p.c., art. 205³ §5 k.p.c., art. 130^{1a} §2 k.p.c., art. 120^{1a} §3 k.p.c.

(apelacja – k.177-180).

W uzasadnieniu apelacji powódka wskazała dodatkowo, że złożyła pismo datowane na 22 sierpnia 2022 roku w terminie 14 dni od otrzymania sprzeciwu od nakazu zapłaty. Wniesienie tego pisma miało stać się przy tym konieczne mając na uwadze treść sprzeciwu od nakazu zapłaty oraz zawartych w nim twierdzeń i dowodów zgłoszonych przez stronę przeciwną. Wskutek zwrotu wymienionego pisma Sąd I instancji miał dokonać błędnych ustaleń stanu faktycznego uznając, że powódka nie udowodniła, że doręczyła pozwanej faktury oraz wezwania do zapłaty (apelacja – k.177-180).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

apelacja jest zasadna w stopniu, który prowadzi do uchylenia wyroku w zaskarżonym zakresie oraz przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 386 §4 k.p.c. Sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W przedmiotowej sprawie w toku procedowania przed Sądem Rejonowym doszło do naruszenia przepisów postępowania, które to naruszenie doprowadziło do nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy.

Pojęcie „istoty sprawy” dotyczy jej aspektu materialnego, zatem nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd nie zbada tak rozumianej podstawy pozwu, jak też skierowanych do niego zarzutów merytorycznych, nie odnosząc się w swoim rozstrzygnięciu do tego, co jest przedmiotem sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2022 roku, IV CKN 1298/00). W orzecznictwie podkreśla się, że „nierozpoznanie istoty sprawy” zachodzić może nie tylko wówczas, gdy wyrok nie zawiera rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, lecz także i wówczas, gdy zaniechano zbadania materialno-prawnych, bądź będących ich następstwem, procesowych zarzutów podniesionych przez pozwanego. Ma to więc miejsce nie tylko wówczas, gdy Sąd odmawia dalszego prowadzenie sprawy bezpodstawnie przyjmując skuteczność zarzutów pozwanego (przedwcześnie oddalając powództwo), lecz także i wtedy gdy nie rozpoznaje żądania pozwu w aspekcie wszystkich twierdzeń powoda lub też pomija i pozostawia poza swoją oceną merytoryczne zarzuty podniesione przez pozwanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 roku, II CKN 897/97).

Zaakcentować przy tym należy, że nierozpoznanie istoty sprawy nie jest równoznaczne z samymi tylko niedokładnościami postępowania, polegającymi na tym, że Sąd pierwszej instancji nie wziął pod rozwagę wszystkich dowodów, które mogły służyć do należytego rozpoznania sprawy lub nie rozważył wszystkich okoliczności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CZ 16/15). Dojdzie jednak do nierozpoznania istoty sprawy w sytuacji, gdy Sąd pierwszej instancji dokona oceny prawnej roszczenia strony powodowej bez oparcia tej oceny o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w sprawie zachodzić będzie potrzeba poczynienia po raz pierwszy ustaleń faktycznych niezbędnych dla rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2015 roku, I CZ 68/15). Jak słusznie wskazuje się bowiem w orzecznictwie – przenoszenie w takiej sytuacji procesowej ciężaru konstruowania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia do Sądu drugiej instancji wypaczałoby sens dwuinstancyjnego postępowania sądowego zagwarantowanego stronom w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2021 roku, I CZ 86/20). Taka też sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie z przyczyn wskazanych poniżej.

Pamiętać przy tym jednocześnie należy, że odformalizowany charakter apelacji sprawia, że zarzuty apelacyjne mogą być sformułowane w sposób jedynie ogólny i wskazywać po prostu na to, z czym nie zgadza się skarżący, nie muszą określać konkretnych przepisów, które – w ocenie skarżącego – zostały naruszone przez Sąd pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2010 roku, V CSK 448/09). Zarzuty mogą być zatem formułowane w sposób dowolny i nie muszą ściśle określać dostrzeżonych uchybień ze wskazaniem konkretnych przepisów ocenianych jako naruszone. Tym samym, decydujące znaczenie dla określenia granic podniesionych zarzutów naruszenia przepisów postępowania ma wskazanie w treści tych zarzutów sposobu procedowania, z którym skarżący się nie zgadza, a nie wymienienie przepisów, które w ocenie skarżącego zostały naruszone.

W wywiedzionej przez stronę powodową apelacji główny zarzut, stanowiący w ocenie skarżącej de facto przyczynę dalszych naruszeń przepisów postępowania, dotyczył nieprawidłowego zdaniem apelującej zwrotu pisma strony powodowej datowanego na 22 sierpnia 2022 roku.

Pismo to złożone zostało przez stronę powodową w dniu 24 sierpnia 2022 roku (data nadania) w odpowiedzi na doręczony powódce w dniu 11 sierpnia 2022 roku sprzeciw pozwanej. W sprzeciwie podniesiono szereg zarzutów, w tym zanegowano zawarcie umowy między stronami, a także to, że pozwana otrzymała faktury VAT załączone do

pozwu. Pismo datowane na 22 sierpnia 2022 roku zawierało w swojej treści z kolei szereg wniosków dowodowych – częściowo zgłoszonych już uprzednio w pozwie,

a częściowo nowych, np. wniosek o dopuszczenie dowodu z dokumentu w postaci zmiany danych klienta, czy wniosek o zwrócenie się do Urzędu Skarbowego

W. we W. o udzielenie informacji, czy pozwana spółka zgłosiła urzędowi załączone do pozwu faktury. Po złożeniu wymienionego pisma Sąd Rejonowy wydał w dniu 26 września 2022 roku zarządzenie o zwróceniu na podstawie

art. 205⁽³⁾ §5 k.p.c. omawianego pisma (k.121), a następnie dokonano jego fizycznego zwrotu i pozostawiono w aktach jedynie kserokopię jego pierwszej strony,

jeden dokument załączony do niego oraz kopertę (k.118-120).

W tym miejscu zwrócić należy uwagę, że do 31 grudnia 2015 roku

w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 25 czerwca 2015 roku (Dz. U. z 2015 roku, poz. 925) obowiązywał przepis §119 ust. 2 zgodnie, z którym po wydania niezaskarżalnego zarządzenia o zwrocie pisma fizyczny zwrot pisma z załącznikami dokonywany miał być wraz z doręczeniem zarządzenia. Natomiast od dnia 1 stycznia 2016 roku nie było już analogicznego przepisu w kolejnych rozporządzeniach dotyczących urzędowania sądów powszechnych.

Oznacza to, że brak jest obecnie przepisu który upoważniałby do dokonania fizycznego zwrotu pisma wraz z załącznikami. Tym samym zwrot pisma powinien być dokonywany jedynie poprzez doręczenie zarządzenia o jego zwrocie, a fizycznie pismo to powinno pozostać w aktach. Powyższe ma istotne znaczenie dla skutków ewentualnej kontroli prawidłowości zarządzenia o zwrocie pisma. Wskazana praktyka pozwala bowiem

w przypadku uznania przez Sąd drugiej instancji, że zarządzenie o zwrocie pisma było błędne, na ocenę wpływu tego naruszenia na wydane w sprawie orzeczenie końcowe. Widać to na przykładzie niniejszej sprawy, w której w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazano, że „do pisma załączony został wprawdzie dowód w postaci kopii dokumentu pełnomocnictwa udzielonego M. K. w zakresie dotyczącym zawierania/rozwiązywania umów dotyczących sprzedaży (...). Dowód ten nie miał jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie” (k.167). Powyższe mogłoby zatem sugerować,

że do pisma datowanego na 22 sierpnia 2022 roku załączono pierwotnie jedynie ten jeden dokument, podczas gdy wraz z apelacją złożono egzemplarz wymienionego pisma,

do którego załączono szereg innych dokumentów i w którym sformułowano również wniosek o zwrócenie się do urzędu skarbowego. Z uwagi jednak na dokonanie w sposób fizyczny przez Sąd pierwszej instancji zwrotu wymienionego pisma, Sąd Okręgowy nie mógł dokonać weryfikacji tego, czy wszystkie dokumenty, załączone obecnie do apelacji wraz z pismem datowanym na 22 sierpnia 2022 roku, zostały również uprzednio złożone w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Do apelacji strona powodowa załączyła pismo, którego pierwsza strona odpowiada kserokopii pierwszej strony pozostawionej w aktach przez Sąd Rejonowy. Sąd drugiej instancji nie znajduje zatem podstaw do odmówienia wiary twierdzeniom skarżącej, że załączone do apelacji pismo odpowiada pod względem treści, wniosków oraz załączników uprzednio złożonemu i zwróconemu pismu.

Powyższe oznacza, że Sąd Okręgowy zmuszony jest uznać, że pismo datowane na 22 sierpnia 2022 roku nie było ograniczone w swojej treści jedynie do przedstawienia poglądów prawnych i zgłoszenia dowodu z jednego dokumentu, lecz zawierało również szereg nowych wniosków dowodowych, które stanowiły reakcję na stanowisko zajęte przez stronę przeciwną w sprzeciw od nakazu zapłaty.

Pamiętać jednocześnie należy, że niniejsza sprawa rozpoznawana jest w ramach postępowania gospodarczego, w którym występuje szczególny przepis,

to jest art. 458⁵ §1 i 4 k.p.c., zgodnie z którym powód jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, zaś twierdzenia i dowody powołane później podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe

albo że potrzeba ich powołania wynika później. W takim przypadku dalsze twierdzenia

i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia,

w którym ich powołanie stało się możliwe lub wynika potrzeba ich powołania.

Przepis ten stanowi przepis szczególny wobec regulacji z art. 205³ k.p.c. dotyczącej wymiany pism przygotowawczych. W postępowaniu gospodarczym strona powodowa ma obowiązek twierdzenia i dowody zgłosić w pozwie, a następnie jeżeli uznaje,

że zaistniał wyjątek od tej zasady i powstała później możliwość lub potrzeba powołania się na nowe twierdzenia lub dowody, to powinna samodzielnie i bez oczekiwania na zezwolenie w tym zakresie przewodniczącego, zgłosić te twierdzenia i dowody. Twierdzenia i dowody zgłoszone bowiem po upływie dwóch tygodni od dnia, w których wynikała potrzeba ich powołania, podlegają pominięciu. Z tego względu praktyka, aby przy zaistnieniu takiej potrzeby, przed zgłoszeniem nowych twierdzeń i dowodów występować o zgodę przewodniczącego, jest niezasadna i może narazić stronę występującą z tymi nowymi twierdzeniami lub wnioskami dowodowymi na negatywne konsekwencje wynikające z naruszenia przepisów regulujących prekluzję dowodową w postępowaniu gospodarczym.

Powyższe prowadzi zatem do wniosku, że zarządzenie Sądu pierwszej instancji o zwrocie pisma strony powodowej datowanego na 22 sierpnia 2022 roku było niezasadne. Sąd Rejonowy powinien był przyjąć to pismo, a następnie rozpoznać zawarte w nim wnioski dowodowe przy uwzględnieniu regulacji z art. 458⁵ §1 i 4 k.p.c. Pamiętać jednocześnie należy, że w poprzednim systemie postępowania gospodarczego Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 12 maja 2006 roku (sygn. akt V CSK 55/06), wyjaśnił że nie można wymagać od powoda, by zgłaszał w pozwie także dowody wyprzedzające ewentualny sposób obrony pozwanego, a tym samym zmuszać go do przewidywania, jaką obronę podejmie pozwany i jakie dowody zgłoszone już w pozwie mogą tę obronę unicestwić. Oznacza to, że obecnie powód w pozwie ma obowiązek zgłosić tylko te twierdzenia i stosowne dowody, które mają wykazać jego roszczenie, nie można jednak oczekiwać, by były to twierdzenia i dowody, które przewidują obronę pozwanego i jego stanowisko co do mocy dowodowej przedstawionych przez powoda dowodów, pod warunkiem oczywiście, że na etapie redagowania pozwu strona powodowa nie знаła jeszcze obrony pozwanego i jego stanowiska co do mocy dowodowej wnioskowanych w pozwie dowodów (por. również wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 28 lutego 2023 roku, XII Ga 856/22, wydany już na gruncie obecnego postępowania gospodarczego). W niniejszej sprawie, powódka w pozwie przedstawiła dowody na okoliczność powstania i wysokość roszczenia, nie antycypując przy tym obrony pozwanej, a następnie, po otrzymaniu odpisu sprzeciwu, powołała w określonym ustawowo terminie nowe, istotne dowody. Co szczególnie istotne – nie można przy tym powódce stawiać zarzutu, że mogła przewidzieć, lecz nie przewidziała obrony pozwanej, bowiem jak wynika z dokumentów załączonych do niezasadnie zwróconego pisma – pozwana na etapie przedsądowym nie kwestionowała prawidłowości adresu wskazanego w wezwaniu i w fakturach, dokonywała płatności na podstawie tak formułowanych faktur, a także prosiła o zawarcie układu ratalnego umożliwiającego spłatę zaległości. Stanowisko przedstawione w sprzeciwie przez stronę pozwaną stanowiło zatem novum, którego strona powodowa nie mogła przewidzieć na etapie redakcji pozwu.

Powyższe prowadzi do wniosku, że wyrok w niniejszej sprawie wydano jedynie na podstawie dokumentów załączonych do pozwu oraz przy uwzględnieniu stanowisk stron, z jednoczesnym pominięciem później przejawionej inicjatywy dowodowej.

Nie rozpoznano bowiem wniosków dowodowych zawartych w niezasadnie zwróconym piśmie datowanym na 22 sierpnia 2022 roku. Tym samym Sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia strony powodowej bez oparcia tej oceny o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i w niniejszej sprawie zachodziłaby potrzeba poczynienia po raz pierwszy ustaleń faktycznych niezbędnych dla rozstrzygnięcia, co wypaczałoby sens dwuinstancyjnego postępowania sądowego.

W rezultacie, zdaniem Sądu Okręgowego, na skutek nieprzeprowadzenia przez Sąd I instancji postępowania dowodowego i niewyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, doszło do nierozpoznania jej istoty w rozumieniu

art. 386 §4 k.p.c. Z uwagi na potrzebę zapewnienia stronom dwuinstancyjnego postępowania konieczne było zatem uchylene wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, jak i również do rozstrzygnięcia

o kosztach postępowania, w tym kosztach postępowania apelacyjnego i wynagrodzeniu kuratora pozwanej.

Sędzia Sędzia Sędzia

Mariusz Pietrzak Iwona Godlewska Mariola Szczepańska